

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,
The Journal of Social Sciences Institute
Sayı/Issue: 40 – Sayfa / Page: 51-76
ISSN: 1302-6879 VAN/TURKEY

Makale Bilgisi / Article Info
Geliş/Received: 11.05.2018 Kabul/Accepted: 10.06.2018

SANATI VE SANATÇIYI GÖSTEREN BİR DERGİ: “HÜRRİYET GÖSTERİ”

A MAGAZINE THAT SHOWS ART AND ARTIST: “HÜRRİYET GÖSTERİ”

Doç. Dr. Mehmet Can DOĞAN
Gazi Üniversitesi
mehmetcandogan@yahoo.com

Öz

Aralık 1980’de “Sanat-Edebiyat” sunumuyla yayın dünyasına giren “Hürriyet Gösteri” dergisi, kırk yıla yaklaşan yayın sürecinde, sanat ve edebiyat dergiciliğini dönüştüren bir işlev üstlenmiştir. 12 Eylül 1980’de yapılan askerî darbeden kısa bir süre sonra yayımlanmaya başlanan dergi, farklı kuşaktan şair ve yazarları bir araya getirmiştir. Bu yönüyle temsil gücü yüksek bir yayın organıdır. “Hürriyet Gösteri”nin 1970’li yıllarda yükselen “toplumcu” sanat anlayışı nedeniyle ötelenen İkinci Yeni Şiiri’nin güncellenmesinde önemli bir etkisi vardır. Bunun yanı sıra “1980 Kuşağı” olarak adlandırılan dönemin genç şairlerinin öne çıkarılmasında da dergi, önemli bir işlev görmüştür. Türk edebiyatına yeni şair ve hikâyeciler kazandırması da derginin önemini belirginleştirir. “Hürriyet Gösteri”, Türkiye’de sanat ve edebiyat dergiciliğine 1980’lerde sermayenin el atmasını da örnekleyen ilk dergidir. Bu yönüyle de hem ardılarını hazırlamış hem de sanat ve edebiyat dergiciliğinde bir çita belirlemiştir. Adının da işaret ettiği gibi, “Hürriyet Gösteri”, görsel malzemenin kullanımında örnek bir yayıncılık sergilemiştir. Edebiyatı merkeze almakla birlikte sanatın bütün dallarına yer açan dergi, görsel bakımdan hayli yetkin ve zengindir. Yaptığı dosyalar, verdiği ekler, yayımladığı dizi yazılar, “Hürriyet Gösteri”yi, kendine gelene kadarki sanat ve edebiyat dergilerinden ayıran önemli özelliklerdir. Şubat 2018’de 324. sayısı yayımlanan derginin sağladığı birikim, bugüne kadar değerlendirilmemiştir. Bu makalede, derginin 324 sayısı incelenerek, “Hürriyet Gösteri”nin sanat ve edebiyat dünyamıza sağladığı katkılar saptanacak ve onun sanat ve edebiyat dergiciliğindeki yeri belirginleştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sanat ve edebiyat dergiciliği, Hürriyet Gösteri, İkinci Yeni, 1980 Kuşağı.

Abstract

The “Hürriyet Gösteri” magazine that entered the world of publication in December 1980 by a presentation of “Art-Literature”, undertook a role that transformed art and literary magazine publishing within the nearly 40 years of its publication period. The magazine that started being published shortly after the 12 September 1980 coup d’état, brought together poets and writers from different generations. In this regard, it is a media that has a high power of representation. “Hürriyet Gösteri” has an important effect on the updating of the poetry of the Second New that was deferred due to the socialist sense of art that arose in the 1970s. Besides, the magazine had also an important function in putting forward the young poets of the time named as the “1980 Generation”. The fact that it brought in new poets and short story writers to Turkish literature crystallizes the importance of the magazine. “Hürriyet Gösteri” is the first magazine in Turkey that epitomises the capitalists’ stepping in the world of art and literary magazine publishing. In this sense, it both prepared its successors and set a standard in art and literary magazine publishing. As its name also indicates, “Hürriyet Gösteri” displayed an exemplary publishing in terms of the use of visual material. Although it placed literature at its centre, the magazine that made room for all the branches of art is visually quite competent and rich. The files it put forth, extras it provided, and serials it published were important features that distinguished “Hürriyet Gösteri” from the art and literary magazines until it got over. The accumulation provided by the Magazine whose 324. issue was published in February 2018, has not been evaluated so far. In this article, Hürriyet Gösteri’s contributions to the Turkish art and literary world will be determined and its place in the art and literary magazine publishing will be made explicit by analyzing the 324 issues of the Magazine.

Keywords: Art and literary magazine publishing, Hürriyet Gösteri, Second New, the 1980 Generation.

Giriş

12 Eylül 1980’de yapılan askerî darbe sonrasında, 1970’li yıllarda baskın olan toplumcu edebiyat söylemi gerilediği gibi bu söylemle öne çıkan *Sanat Emeği* ve *Edebiyat Cephesi* dergileri de kapanır. Darbe sonrasındaki kültürel ortamda, ne siyasi bir tavrın ne de böyle bir tavra eklemlenen edebiyat söyleminin varlık bulması söz konusudur. Bununla birlikte, dönemin yazarları, siyasetten uzak bir alan gibi görülen kültür, sanat ve edebiyat dergilerinde bir araya gelmiştir. Ancak bu, 1970’li yıllarda olduğu gibi, siyasi görüşlerin değil kültür, sanat ve edebiyatın toparlayıcılığı biçiminde gerçekleşmiştir. Darbeden iki ay sonra Kasım 1980’de

yayımlanmaya başlanan *Yazko Edebiyat* dergisi, yazarlar tarafından kurulmuş “Sınırlı Sorumlu Yazar ve Çevirmenler Yayın Üretim Kooperatifi”nin yayın organı olması ve kooperatif üyelerinin metinlerini yayımlama amacı taşımasıyla bu toparlayıcılığın örgütlü yayın organı durumundadır. Ama anılan kooperatif, 13 Mart 1980’de kurulmuş ve dergi çıkarma düşüncesi de darbeden önce şekillenmiştir (Toy, 2007). Darbe öncesinde planlanan bir dergi olan *Yazko Edebiyat*, darbe sonrasındaki ağır baskıcı ortamda, özellikle toplumcu söylemi benimseyen şair ve yazarların mevzii hâline gelmiştir. Bununla birlikte, *Yazko Edebiyat*’ta, *Sanat Emeği* ve *Edebiyat Cephesi*’nde olduğu gibi, politik tutum değil, edebiyat yönlendiricidir. Politik tutumu, öncelleri kadar keskin olmasa da Ocak 1981’de yayımlanmaya başlanan *Bilim ve Sanat* dergisi benimser. Bu dergilerin hepsi, maddi anlamda, şair ve yazarların çabasıyla varlık bulmuş ve kültür, sanat, edebiyat dergiciliğinde öteden beri var olan ortaklaşalık ve dayanışma kültürü ile yayımlanmıştır. 1980’in son ayında yayın dünyasına giren *Hürriyet Gösteri* dergisi, yayın anlayışı ve mülkiyet durumuyla sanat-edebiyat dergiciliğinde yeni bir dönem açmıştır. *Hürriyet Gösteri*, yayın anlayışı yönünden “toplumcu” söylemi dışlamaz ama ona mesafeli durur. Uğur Kökden, “*Gösteri*, 1980 yılı güz ürünü bir dergi. Doğum tarihi, aralık ayı! Ama, daha önemlisi, dramatik bir dönemin tepkisi ya da tanığı bir ses niteliğinde. 12 Eylül’ün karşıtı, ama o koşullarda yaşayan, yaşayacak olan bir karşı-ses!” (Kökden, 2001, 234) sözleriyle mesafenin dönemin ruhundan kaynaklandığını belirtir.

Hürriyet Gösteri ile büyük sermaye, önceki dönemlerde görülmedik bir girişimde bulunarak sanat ve edebiyat dergiciliğine yatırım yapmış; böylece, bu dergilerin dönüşmesini sağlamıştır. *Gösteri*’den bir ay sonra yayın dünyasına giren *Sanat Olayı* dergisi, *Gösteri*’nin açtığı kanalı kullanmıştır. Bu gelişmeler, 1980 sonrasında sanat-edebiyat dergilerinin de renkli, resimli ve fotoğraflı olacağını haber vermektedir. Büyük sermayenin sanat-edebiyat dergiciliğine yatırım yapmasının nedenlerini, *Gösteri*’nin açtığı yolu izleyerek çıkarılan *Gergedan* (İlk sayı, Mart 1987) ve *Argos* (ilk sayı, Eylül 1988) dergilerinin yayın yönetmenliğini yapan Enis Batur, şu sözlerle açıklamıştır:

“O gelişmeler, uluslararası zeminde teknoloji ticaretinin gelişmelerinden ve bizim gibi ülkelerde egemen olan teknoloji fetişizminin doğurduğu transferlerden soyutlanmamalı. Sermaye sahipleri asıl işleri için makinalar aldılar, yan işlerle de bu yatırımlarını rantabilize etme çabasına düştüler. Dergi enflasyonu bundan başladı ve başka bir alana, reklamcılığa yeni soluk alma

alanları açıldı. Renkli sanat dergileri bu süreçte, zurnanın son deliği olmuşlardır.” (Doğan, 1997, 190)

“Renkli sanat dergileri” olgusunu, ilk on beş sayısı *Gösteri*, sonraki sayıları *Hürriyet Gösteri* adıyla yayımlanan dergi başlatmıştır. Onunla birlikte sanat-edebiyat dergiciliğinde “profesyonel” bir yaklaşım belirmiştir. Hem ilk hem de uzun ömürlü olması, *Hürriyet Gösteri*’yi özel kılmakta; ayrıca uzun ömrü sayesinde Türk edebiyatına katkılarıyla öne çıkarmaktadır. Bu önemli dergiyle ilgili olarak Erdal Doğan tarafından *Hürriyet Gösteri 1980-2000 Yazıları* (2001) adıyla küçük bir antoloji hazırlanmış; müstakil bir çalışma yapılmamıştır. Bugüne kadar hem sanat-edebiyat dergiciliğimiz hem de söz konusu derginin Türk edebiyatına katkılarını belirginleştirecek bir çalışma yapılmamış olması, bu makalenin hareket noktasıdır.

Hürriyet Gösteri Dergisi

Gösteri, Egemen Bostancı tarafından “şov dünyası ve kendi müzikalleri” hakkında bilgi vermek amacıyla yayımlanmakta olan *Gösteri* dergisi dönüştürülerek “Sanat-edebiyat” sunumuyla Aralık 1980’de yayın dünyasına girmiştir (Doğan, 1997, 185). 16. sayıdan sonra *Hürriyet Gösteri* adıyla yayımlanan dergi, Şubat 2018’de 324. sayıya ulaşmıştır. İlk beş sayının “künye”sinde derginin sahibi “Uluslararası Sanat Gösterileri A.Ş. adına Egemen Bostancı” olarak görünür; altıncı sayıda, “Hürriyet Ofset Matbaacılık ve Gazetecilik A. Ş. adına sahibi Sedat Simavi” olur; daha sonra ise dergi, Aralık 1994 (S. 169) tarihinden itibaren Aydın Doğan’ın sahipliğinde yayımlanır. İlk sayıdan son sayıya kadar Doğan Hızlan “Genel Yayın Danışmanı” ve “Genel Yayın Müdürü” sıfatlarıyla *Gösteri*’yi yönetir. “Yazı İşleri Müdürü” yıllar içinde değişirken Doğan Hızlan, bir ara bu görevi de üstlenir. İlk dönemde Ergil Tezerdi, sonraki dönemlerde ise Adnan Çelik (Özyalçınar) ve Hami B. Çağdaş (S. 68, Temmuz 1986’dan bugüne) derginin “Sorumlu Yazı İşleri Müdürü” olarak “künye”de yer alır. *Gösteri*’nin “grafik düzen” ve “fotoğraf danışmanı” bilgilerinin de künyede belirtilmesi, “profesyonellik”in işareti olarak yorumlanabilir. Grafik düzenlemesini farklı dönemlerde farklı isimlerin yaptığı derginin fotoğraf danışmanı, başlangıçtan bugüne kadar Ara Güler’dir.

1980’den bugüne kadar *Gösteri*’nin biçimi, iki kez değişmiştir. Başlangıçta normal dergi boyutunda yayımlanan *Gösteri*, Mayıs 1997 tarihli 197. sayıda boyut değiştirilerek büyütülmüş; 291. sayıda (Eylül 2007) ise hem boyutu ilk hâline

döndürülmüş hem de periyodu değiştirilerek “mevsimlik” periyotla yayımlanmaya başlamıştır. Her iki değişiklikte de derginin periyodunun aksadığı görülmektedir. İlkindeki bir aylık aksama bir yana, ikincisindeki aksama, derginin işlevindeki değişimi gösterir.

***Hürriyet Gösteri*'nin Çıkış Amacı**

Gösteri'nin ilk sayısında yayın ilkelerinin, amaçlarının, hedeflerinin vs. açıklandığı bir yazı yer almaz. “İçindekiler”in “Edebiyat”, “Resim”, “Tiyatro”, Müzik”, “Sinema”, “Televizyon”, “Müzikal” ve “Karikatür” başlıklarıyla ayrılması, derginin hangi alanlara ilgi gösterdiğinin ve göstereceğinin işaretidir. Bu başlıklara sonraki sayılarda “Soruşturma”, “Fotoğraf”, “Okurdan Yayıncıya”, “İnceleme”, “Deneme”, “Grafik”, “Plastik Sanatlar”, “Bale”, “Opera”, “Dün/Bugün”, “Aydın Kitapları” ve derginin alâmet-i farikası olarak değerlendirilebilecek “Aydın Dosyası” da eklenir. Başlıkların söylediği şey, dergide belli bir bütünlük gözetildiği ve gözetileceğidir. Bu başlık zenginliğine rağmen *Gösteri*'de edebiyat daima ilk sırada yer almıştır.

Derginin “100. Sayı Özel Eki”nde (Mart 1989), bu sayıya kadar yapılanların özeti yer alır. “100 Sayının Ardından...” başlıklı ilk yazı ile Doğan Hızlan'la yapılan söyleşiden derginin duruşuna ilişkin bilgiler edinmek mümkündür. İmzasız ilk yazıda, *Gösteri*'nin yayın dünyasına girdiği 1980 yılının getirdikleri gözetilerek, bu yılın “Türkiye tarihinin önemli dönemeçlerinden biri” olduğu, “sanat ve edebiyat üzerinde, aydınlar üzerinde yoğun baskılar yaşandığı” ve “çeşitli yasaklar[ın] sanat-edebiyat şemsiyesi altına sığınabildiği” belirtilir. Anlaşılacağı üzere *Gösteri*, bir “sığınak” olarak değerlendirilir. Yazının ilerleyen paragraflarında, derginin 100 sayı boyunca hangi ilkelerle yayımlandığı şu cümlelerle vurgulanır: “Dergi olarak hiçbir zaman ‘angaje’ olmadık. Hiçbir siyasi tavra ödün vermedik, kimsenin, hiçbir grubun etkisinde kalmadık. Sanat edebiyat dünyasının bütün zenginliklerini bulmaya, değerlendirmeye çalıştık.”

Doğan Hızlan'la yapılan söyleşide Hızlan, yukarıdakine benzer bir açıklamada bulunur ve *Gösteri*'de benimsenen tavrı/yayın ilkelerini, “Sanatta baskının her türlüsüne karşıyım. Sanatın kendi kuralları içinde değerlendirilmesine yargılanmasına inanırım. *Gösteri* bu ilkeyi unutmadı.” cümleleriyle özetler. Hızlan'ın şu açıklamaları ise, derginin hem ilkelerini hem de kültür dünyamıza katkılarını belirginleştirir:

“*Hürriyet Gösteri* 100 sayıdır, edebiyatta, sanatın her türünde klikleşmeyi kırdı, sınırlı beğenilerin kemikleşmesine aracılık

etmedi. Ayrıca hangi inançta, hangi eğilimde olursa olsun, kaliteli bir ürünün *Hürriyet Gösteri*'de yer alacağı ilkesini sanat dünyası kabul etti. İlkesizlikle yantutmazlığı ayırt etmeye çalıştık.” (Hızlan, 1989, 86)

Hürriyet Gösteri'nin sanat-edebiyat dergiciliğine getirdiği yeniliği, Türk edebiyatına katkılarını ve uzun yayın sürecinde içerik yönünden değişimini, sunduğu göstergelerle on yıllık aralıklar içinde değerlendireceğiz.

1980'lerde *Hürriyet Gösteri*

Hürriyet Gösteri'nin her sayıda hacminin yarısından fazlasını edebiyat kaplar. 1980'lerin sonlarına kadar dergide “Garip” hareketiyle edebiyat dünyasına giren Melih Cevdet Anday ve Oktay Rifat'ın, “1940 Kuşağı” toplumcu şairlerinden Hasan İzzettin Dinamo, Şükran Kurdakul, Rıfat Ilgaz, Mehmed Kemal, “Mavi” çıkışını hazırlayan Attilâ İlhan ve aynı çıkış içinde yer alan Ahmet Oktay ve başkalarının, “İkinci Yeni” şairlerinden İlhan Berk, Edip Cansever, Turgut Uyar, Cemal Süreya ve Ece Ayhan'ın, 1940'lardan bu yana çıkışlar ve akımlarla mesafelerini hep korumuş olan Fazıl Hüsni Dağlarca, Salâh Birsal, Sabahattin Kudret Aksal, Behçet Necatigil, Necati Cumalı, Özdemir Asaf, Can Yücel, Metin Eloğlu, Cahit Külebi, Gülten Akın'ın, İkinci Yeni'ye getirdikleri eleştirilerle belirginleşen *Şiir Sanatı*, *Yeni A*, *Halkın Dostları* ve *Militan* dergilerinde yeni bir toplumcu şiir poetikasını öne süren Kemal Özer, Hilmi Yavuz, İsmet Özel, Ataol Behramoğlu, Süreyya Berfe'nin, *Yordam* dergisinde temayüz eden Güven Turan'ın, “1970 Kuşağı”nın, Enis Batur'un ve 12 Eylül 1980 sonrası kendilerine alan açmaya çalışan şairlerin şiirleri yer alır. 1940 ve 1950'li yıllarda edebiyat dünyasına giren şairlerin, derginin ilk altı yılında ağırlıklı bir yeri olduğu görülürken, 1960'lı ve 1970'li yıllarda yazmaya başlayanlar da dergide çokça şiir yayımlamıştır. Bu durum hikâye, deneme ve eleştiri türlerindeki metinler için de geçerlidir.

Hürriyet Gösteri dergisi, usta şairlerin yanı sıra gençlerin metinlerine de çokça sayfa ayırır. 1990'larda, o yılların “genç şairleri” dergide ağırlıklı olarak görünür. Tuğrul Tanyol, Ahmet Erhan, Sina Akyol, Murathan Mungan, Haydar Ergülen, Adnan Özer, Hulki Aktunç, Yıldırım Türker ve Orhan Alkaya bu bağlamda anılabilir. Bunlardan Mungan, Ergülen ve Alkaya'nın *Gösteri*'nin açtığı şiir yarışmasında aldıkları ödüllerle öne çıkmaları ise ayrıca dikkate değerdir. İkinci yılının başında “Şiirimizde Gençler Olgusu” başlığıyla sunulan dosyası (S. 13) ve ortalarında, “şiir yarışması” yapıldıktan sonra, *Gösteri*'nin sayfalarında gençlerin şiirlerine daha

fazla yer verilmeye başlandığı gözlenir. İsmail Uyaroğlu, Tarık Günersel, Sina Akyol, Adnan Azar, Ahmet Erhan, Ahmet Telli 1970'lerin ortalarından başlayarak şiir yayımlayan ve o yılların “genç” olarak görülen şairlerindedir.

1987’de *Gösteri*, “gençler”e daha fazla yer açmaya başlar. Bunda, önceki iki yılda derginin şiir yönünden zayıf kalmasının etkisi olduğu söylenebilir. 1990'lara gelirken ve 1990'larda *Gösteri*'de, genç kuşaktan İsmail Uyaroğlu, Tuğrul Tanyol ve Murathan Mungan'ın şiirleri sürekli yayımlanır. Osman Hakan A., Cezmi Ersöz, Seyhan Erözçelik, Kemal Kale, Hüseyin Alemdar, Kubilay Köseoğlu, Metin Cengiz, Atilla Birkiye, Tarık Günersel, Metin Celâl, Sunay Akın, Orhan Kahyaoğlu, V. Bahadır Bayrıl, İrfan Yıldız, İrfan Çiftçi'nin şiirleri de 1991'e gelene kadar dergide yer bulur. Edebiyat dünyasına şiirle girmeye çalışan yeni isimlerle yapılan söyleşiler de dergide yer almaya başlar. “Kültür ve Sanatta Bir Yıl” eklerindeki yılın şiir değerlendirmelerini, Tuğrul Tanyol (1986-1988), Haydar Ergülen (1987), Metin Celâl (1989)'in yazmış olması da “gençler”in kendi alanlarını genişletme çabası olarak yorumlanabilir.

Derginin ilk yıllarında “Edebiyat” bölümü, bir şairin şiirleri ve onunla yapılmış bir söyleşiyle açılır. Ardından bir hikâyeci veya romancının türünü ve söyleşisi gelir. Bu, *Gösteri*'nin edebî metne verdiği önemin ve önceliğin işaretidir. Derginin 36. sayısında bu düzenleme değişir ve ilk sayfalar, “açık oturumlar”a ayrılır. İlk açık oturumda “Ansiklopedi Yayıncılığı”, sonrakilerde “Çeviri Sorunları” (S. 37), “Mimarlık” dolayımında “konut sorunu” (S. 39) tartışılır. Sonraki sayılarda da açık oturumlar yapılır. Bunlardan biri, Ahmet Altan, Latife Tekin ve Mehmet Eroğlu'nun katıldığı ve Hasan Bülent Kahraman'ın yönettiği “Genç Romancılarımız”dır (S. 64). Açık oturumların edebî metin ve söyleşinin yerini alması uzun sürmez ve edebiyat yine ilk sırayı alır ama önceki sayılardaki “metin ve söyleşi” düzenine de dönülmez. “Edebiyat” bölümündeki diğer sayfalar deneme, eleştiri, araştırma, inceleme, anı veya günlük türündeki yazılara ayrılır.

Derginin “Edebiyat” bölümünde hikâyeleri yayımlanan yazarlar da 1940'lardan beri edebiyat dünyasının içinde yer almış olan isimlerdir. Şiirdeki yeni imzaların fazlalığına hikâyede rastlanmaz. Samim Kocagöz, Oktay Akbal, Salim Şengil, Nezihe Meriç, Tahsin Yücel, Tarık Dursun K., Talip Apaydın, Füzuzan, Sevim Burak, Zeyyat Selimoğlu, Bilge Karasu, Demir Özlü, Adalet Ağaoğlu, Bekir Yıldız, Erol Toy, Nedim Gürsel, Necati Tosuner, Nazlı Eray, Nursel Duruel, 1980'e gelirken Türk hikâyeciliğinde

kendilerini kabul ettirmiş olan yazarlardır. Çetin Öner, Sevda Kaynar, Yasemin Okan, Cengiz Öndersever hikâyede adları yeni duyulan kimselerdir. Bunların son üçü, 1981’de *Gösteri*’nin “Öykü Ödülü”nde birinci, ikinci, üçüncü olmuştur ama sonraki yıllarda, hikâyede varlık gösterememiştir. *Gösteri*’nin hikâyeciler için bir ortam oluşu veya bazı isimleri öne çıkarması için 1980’lerin sonu ile 1990’ların başını beklemek gerekecektir. 1990’larda adı edebiyat dünyasında çokça geçen Kürşat Başar, hikâyeleriyle *Gösteri*’de görünecek ve dergi tarafından sunulup tutunması sağlanacaktır. Mahir Öztaş da hikâyeleriyle *Gösteri*’de öne çıkar.

Hürriyet Gösteri, ilk on yılında, içerik yönünden referans değeri taşıyan dizi yazılar, hazırlanan dosyalar, verilen ekler, düzenlenen yarışmalar; biçim yönünden ise görsel zenginlikle belirginleşir. Bütün bu özellikleri, derginin ilgi görmesi ve tutunmasında önemli etkenlerdir. Dolayısıyla derginin ilk on yılındaki bu göstergelerin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir.

Dizi Yazılar

Gösteri’nin ilk on yılında kaynak değeri taşıyan “dizi yazılar” yayımlanmıştır. 4. sayıda başlayıp 9. sayıda sona eren “Edebiyat Evleri”nde, edebiyatın konuşulduğu ve her biri neredeyse “okul” veya edebiyat mahfili hâline gelen “evler” değerlendirilir. Sanatın farklı dalları, yukarıda anılan her bir bölümdeki yazılarla *Gösteri*’ye taşınırken dizi yazılarla da sanat dallarının birikimine ışık tutulur. “Atölyelerin İçinden” dizisinde ressamlar atölyelerinde fotoğraflanır; onlarla konuşulur; resimlerinden örnekler sunulur.

Rauf Mutluay, 14. sayıda “Edebiyat Sohbetleri”ne başlar. Bu sohbetlerin özgün tarafı, bir şiirin veya belli bir temada birleştirilen dizelerin çıkış noktası olarak belirlenmesi ve konunun şiirin temasıyla açıklanıp yorumlanmasıdır. Ayrıca yazıların edebiyat dünyasında gözlenen kimi sorunların tutanağı olarak düşünüldüğünü de belirtmek gerekir. Dergiye 18. sayıda eklenen “Anı” bölümünde Oktay Akbal’ın günlüğünden bölümlere ve “İnsanlara ve Acılara Dair” ana başlığıyla Fethi Naci’nin anılarına yer açılır.

23. sayıda başlayıp 36. sayıda biten “Yaşayan Eleştirmenlerimiz” başlıklı dizi yazıda, sanatın farklı dallarında eleştirmen olarak öne çıkmış şahsiyetlerin kısa biyografilerinin ardından onlarla yapılmış söyleşiler yayımlanır.

Gündüz Artam, üç sayı süren “Hangi Takma Adla Yazdılar?” başlıklı yazılarında (S. 28-29-31) sanat ve edebiyat dünyasındaki müstearlara dikkat çeker; Necati Güngör, “Can

Taşları” başlığı altında, mezar taşlarında edebiyatçıların izini sürer. Leylâ Pamir, “Kandinsky-Schönberg Mektupları”nı iki sanat dalının verileriyle yorumlar.

39. sayıdan başlayarak aralıklı olarak süren “Sevdikleri Köşeler” başlıklı dizi yazıda Sabahattin Kudret Aksal, Oktay Akbal, Vedat Türkali, İlhan Berk, Şükran Kurdakul, Metin Eloğlu, Hasan İzzettin Dinamo, özel mekânlarını anlatır. “Çocukları Anlatıyor” başlıklı dizi yazıda (S. 39-44) Orhan Kemal, Behçet Necatigil, Ceyhun Atuf Kansu, Mahmut Yesari, Özdemir Asaf çocuklarının gözlerinden ve onlarda kalan izlenimlerle aktarılır. Atilla Özkırımlı “‘İçimizdeki Şeytan’ Olayı”nda (S. 47-48-49-50) Sabahattin Ali’nin romanının yarattığı tepkileri değerlendirir. Ece Ayhan, “Bir kent Kütüğü Denemesi: Beyoğlu” başlıklı yazısını beş sayı sürdürür. Cahit Tanyol, “Yahya Kemal’in Beğendiği Dizeler”i anılarından yola çıkarak üç sayı aktarır. Dergide, edebiyat dışındaki diğer sanat dallarıyla ilgili dizi yazılar da yer alır.

Dosyalar

Edebî metin yayınında *Gösteri*, ilk yıllarda bütün çevrelere açık olduğu izlenimi vermez. “Ayın Dosyası” bölümünde ise - dosyanın konusuna göre- her çevreden görüşe açık bir dergi manzarası sergiler. Derginin “alâmet-i farikası” olan dosyalar, konuyla ilgili birikimi kuşatmak niyetiyle hazırlanır. Bugün her biri bir kaynak durumundaki dosyalardan, 1980’lerde tartışılan sanat ve edebiyat sorunlarının neler olduğu veya nelerin gündeme getirildiği izlenebilir. Dosyalarda, önce belirlenen konu hakkında makale ve denemelere yer verilir; ardından da ele alınan sorunun sanatçılardaki yansımaları ve onların konuyla ilgili görüşleri “soruşturma”yla yansıtılır.

Gösteri’nin ilk sayısında 1980 Nobel Edebiyat Ödülü’ne değer görülen Czeslaw Milosz’a sayfalar açılır; ardından da edebiyat ödülleri sorun edilerek tartışılır ve yazarlara yöneltilen iki sorunun cevaplarına yer verilir. İkinci sayının “bir yılın sanat edebiyat olaylarının dökümü ve soruşturma” dosyası da “Edebiyat” bölümünün içindedir. Sonraki yıllarda “ek”e dönüşecek bu dosyada, 1980’de roman, hikâye, şiir, deneme, tiyatro, sinema, resim ve müzik değerlendirilir. Üçüncü sayıdan itibaren “dosya” ve “soruşturma”, ayrı bir bölüm olarak sunulur. Bu sayının soruşturma konusu, “Atatürk Ödülleri” ile “Eurovision”; dosya konusu ise, “Dışarıya açılan Türk sanatı ve edebiyatı”dır. Bu dosyada yazı ve görüşlerine yer verilen sanatçı ve yazarların “dışarıya açılan” isimlerden oluşu, durumun değerlendirilmesinde deneyimin öne

çıkarılmaya çalışıldığını düşündürür. 5. ve 6. sayılarda, “eleştirmenler, romancılar yüzyılın başından bugüne Türk Romanını tartışıyor” başlıklı dosya yer alır. *Gösteri*’nin 6. sayısının ilk 36 sayfası, “Atatürk’ün 100. Doğum Yıldönümünde Sanat, Edebiyat ve Kültürümüz” dosyasına ayrılmıştır.

Gösteri’nin bazı dosyalarında, gündem oluşturma ve var olan bir duruma dikkat çekme kaygısı belirleyicidir. 9. sayıdaki “Reklâmcılık ve Sanat” dosyası, reklam sektörünün gelişimiyle sanatın sektör karşısındaki yerini gündeme getirir. Gündem oluşturan dosyalardan birinde de “Türk Klasikleri Var mıdır?” (S. 12, Kasım 1981) sorusunun cevabı aranır. Bu dosya, Türk entelektüelinin sorunu nasıl kavradığını görmek bakımından önemlidir. 17. sayının “Yüzyılların Ötesinden Divan Edebiyatı...” konulu dosyası, “Türk Klasikleri Var mıdır?” sorusuna birkaç ay sonra verilen başka bir cevap olarak yorumlanabilir. 13. sayının dosyasında “Şiirimizde Gençler”i, Melih Cevdet Anday, Attilâ İlhan, Kemal Özer, Hilmi Yavuz, Memet Fuat ve Ataol Behramoğlu değerlendirir. O yılların yirmi bir genç şairi de derginin yönelttiği üç soruya cevap verir.

1982 Ocak’ında yayımlanan 14. sayının “1981’in Getirdikleri... Götürdükleri” konulu dosyası “ayın” değil “yılın”dır. Önceki yılın dosyasına oranla daha bir genişleyip çeşitlenen bu dosyada, farklı türlerde eser veren yazarlar, “yılın şairini, öykücüsünü, romancısını, denemecisini” seçerler. Sonraki sayının Vecdi Sayar tarafından hazırlanan dosyasında, “Sinemamız Edebiyatımıza Bakıyor” konusu işlenir. “Okumanın İlk Basamağı ‘Hafif Romanlar’” (S. 19) konulu dosyada, “hafif romanlar”ın okuma alışkanlığına katkısı ve okumada yaratabileceği hasarlar gündeme getirilir. Bu dosya, popüler edebiyatın roman türü üzerinden yaygınlaştığının sergilenmesi bakımından dikkat çekicidir.

Yukarıda anılanlardan başka *Gösteri*’de dosya olarak şu konular da değerlendirilmiştir: “Türkçe’de ‘Dil’ Olayı” (S. 20), “Nasıl Yaşıyorlar, Nasıl Yaratıyorlar” (S. 21), “Folklor Unutuldu mu?” (S. 23), “Türkoloji Deyince” (S. 24), “Sanat-Edebiyatı Yeni Akımlar” (27), “Sanayi-i Nefise Yüz Yaşında” (S. 28), “İletişim Araçları ve Sanat” (S. 29), “Feminizm Nedir, Ne Değildir?” (S. 32)”, “Cumhuriyet Dönemi Sanat Dergileri” (S. 35), “Devlet Kültür-Sanat İlişkisi” (S. 36), “Almanya’da Yaşayan Türk Yazarları” (S. 37), “Romanımızda Aydın Kavramı ve Tipler” (S. 38), “Nasıl Yazar Oldular” (S. 40), “Özel Sektör ve Sanat: Müdahale mi, Yardım mı?” (S. 42), “Üçüncü Dünyada Sanat-Edebiyat” (S. 43), “Öyküde Yeni Adlar” (S. 44-45), “Türkiye’de Kitap ve Okur İlişkileri” (S. 48),

“Yahya Kemal’in Yüzüncü Yaşı: Gelenek mi, Gelecek mi?” (S. 49), “Sanat-Edebiyat Takviminde 1984” (S. 50), “Eleştirinin Eleştirisi” (S. 54), “Edebiyatımızın Unutulanları” (S. 56), “Çağdaş Doğu Edebiyatları ve Edebiyatımız” (S. 57), “Eğitimimiz ve Kitaplar” (S. 59), “Best Seller’lerimiz” (S. 60), “Yeni Bir Anlatım Aracı: Çizgi Roman” (S. 61), “Münevver mi, Aydın mı, Entelektüel mi?” (S. 63), “Siyasal Partiler, Kültür ve Sanatımıza Nasıl Bakıyor?” (S. 68), “Resmimizde Gençler” (S. 69), “Çeviri ve Sorunları” (S. 72), “Sanatçı Akşamları” (S. 75), “Arkeoloji” (s. 78), “Kitap Kurtları” (S. 81), “Gençlik Edebiyatı” (S. 85).

Ekler

Gösteri’yi dönemindeki dergilerden ayıran en önemli özelliklerinden biri, verdiği eklerdir. Derginin dosyalarında işlenen konulardan “Anadolu Medeniyeti”, 30. sayının eki olarak verilir. 1. hamur kâğıda basılı 32 sayfalık bu ilk ekte konuyla ilgili uzmanların ve yazarların yazılarıyla birlikte bir de soruşturma vardır. 47. sayıda verilmeye başlanan “Haber”, “Program” ve “Cumhuriyet’ten Bu Yana Türk Edebiyatı” eklerinin ilk ikisi, günceli izlemek; diğeri ise, Türk edebiyatının tarihinden ana hatlarıyla haberdar olmak isteyenlere hitap etmektedir. Derginin “belgesel” değer taşıyan asıl ekleri sonraki yıllarda gelecektir. Bir yılın sanat ve edebiyatta dökümü yapılan ve Ocak aylarında verilen “Sanat ve Edebiyat” eklerini, *Gösteri* bir “gelenek” hâline getirmiştir. Bu eklerin ilki, 1986 Ocak’ında verilmiş; sonraları da o yılın toplamını sunma niyetiyle hazırlanan ekler, yine yılın ilk ayında dergiyle birlikte okuyucuya ulaştırılmıştır. Yine 62. sayıda verilmeye başlanıp 68. sayıda son bulan “Çağdaş Türk Şiiri Kaseti” ekleri, bir ilk olduğu kadar, şairlerin şiirlerinin kendi seslerinden kayda alındığı bir antoloji olması bakımından da arşiv değeri taşır. Bu eklerde, bazı şiirler, tiyatro sanatçıları tarafından seslendirilmiştir. Atilla Dorsay ile Turhan Gürkan’ın hazırladığı “Sinema Ansiklopedisi” eki de derginin önemli bir hizmetidir.

Mart 1988 tarihli 88. sayının eki, 800. anma yılı münasebetiyle “Mimar Sinan” için hazırlanır. Prof. Dr. Fahir İz’in 77. doğum yılı nedeniyle hazırlanan 91. sayının eki, “onun şahsına ve emek ürünlerine duyulan saygının bir göstergesi” olarak sunulur. Aynı yılın Aralık’ında (S. 97) *Gösteri* iki ek birden verir: “Ölümünün 100. Yılında Namık Kemal”, “Necip Mahfuz”. 1989 yılından itibaren dergide ekler artmaya başlar. Bunda, dosyaların kaldırılmasının belirleyici ve yönlendirici olduğu hatta dosyaların “ek”e dönüştürüldüğü bile söylenebilir. 1989’da şu ekler verilir:

“100. Sayı Özel Eki”, “Yakup Kadri Karaosmanoğlu” (S. 101), “Fransız Devriminin Türk Kültürüne Etkileri” (S. 104), “Cemil Meriç” ve “Ateşten Doğan Çiçek: Çini” (S. 106), “2. İstanbul Bienali”, “Reşat Nuri Güntekin” (S. 109).

Yarışmalar-Ödüller

Gösteri, ilk yıllarında açtığı yarışmalar ve verdiği ödüllerle gençleri kazanmaya çalışan bir dergi olmuştur. Derginin daha ilk yılında, “Gösteri Genç Kuşağı Ödüllere Çağırıyor...” duyurusuyla şiir ve hikâye yarışması ilan edilir. “Genç yazar ve şairleri gün ışığına çıkarmak” amacı ve konu sınırlamasıyla (yarışma konusu “Yaz” olarak belirlenir) düzenlenen yarışmaların sonuçları, derginin ilk yılı tamamlanmadan Ekim 1981’de açıklanır. Şiirde Murathan Mungan birinciliğe, Haydar Ergülen ikinciliğe, Hamdi Topçu üçüncülüğe değer görülür. Hikâyedeki sıralama ise şöyledir: Sevda Kaynar birinci, Yasemin Okan ikinci, Cengiz Öndersever üçüncü. *Gösteri*’nin yarışması, şiirde bazı isimlerin öne çıkmasını hazırlamış olsa da hikâye için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Şiirde adı geçenlerden Hamdi Topçu ve Adnan Dovan dışındakiler, 1980’li yılların öne çıkan şairleri arasındadır.

Derginin 19. sayısında, “deneme türünün yeni ustalarla beslenmesi” ve “sanat röportajcılığının öncelikle bir tür olarak benimsenmesi ve gelişmesi amacıyla” *Gösteri*’nin deneme ve sanat röportajı dallarında ödül vereceği duyurulur. Konu sınırlaması olmayan ve Ekim 1982’de sonuçları açıklanan yarışmanın deneme dalında Mehmet Ergüven birinci, Dr. Üstün Alsaç ikinci, Dr. Gürhan Tümer üçüncü seçilmiş; sanat röportajı dalında ise, Reha Öz, Neyyire Özkan Yılmaz ve Oben Güney 1., 2. ve 3. olmuştur.

Dergi üçüncü yılının sonlarına doğru, “amatör fotoğrafçıları ödüle çağırıyoruz” duyurusuyla “siyah-beyaz dalda bir fotoğraf” yarışması ile “genç şairleri desteklemek, Türk edebiyatına yeni değerler kazandırmak amacıyla 1950 doğumlular ve daha genç şairler için bir şiir ödülü” daha düzenler. Temmuz 1983’te duyurulan yarışmaların sonuçları, Ekim 1983 tarihli 35. sayıda açıklanır. Fotoğrafta Çağatay Çizmeçi, Ömer Güngör, Orhan Alptürk; aynı sıralama ile şiirde Ozan Telli, Turgay Kantürk ve Orhan Alkaya birinci, ikinci ve üçüncü olur.

38. sayıda, “genç ressamaları desteklemek, yapıtlarının günışığına çıkmasını ve resim sanatına katkıda bulunmak amacıyla 1950 ve daha sonraki doğumlular arasında bir” resim yarışması düzenlenir. Mayıs 1983’te, üniversite ve lise öğrencilerinin katılabileceği bir “deneme yarışması”nın açıldığı duyurusu yapılır.

1985, “Dünya Gençlik Yılı” olarak belirlendiğinde *Gösteri* de “genç okurlar için” “Kültür ve sanat kavramından ne anlıyoruz?” konulu bir yarışma düzenler. Yarışma sonucunda, Kemal Gündüzalp birinciliğe değer bulunurken, Selçuk Yeleş ikinci, Tuncay Birkan üçüncü olur.

Dergi 93. sayısında, “100. Sayı Ödülleri”ni duyurmaya başlar ve “Türkiye’de Sanat Dergiciliği İnceleme Ödülü” ile “100. Sayı Kapak Ödülü” vereceğini açıklar. İnceleme ödülünün akibetine ilişkin bir bilgiye sahip değiliz ama “Kapak Ödülü”ne 134 eserin katıldığını, “100. Sayı Özel Eki”nden öğrenmekteyiz. Yarışmaya katılanlardan Bekir Susam birincilik ödülüne değer bulunurken, ikinciliği Murat Lafçı, üçüncülüğü de Savaş Çekiç ile Şahin Aynergen kazanmış; bunların çalışmaları, anılan özel ekin dış ve iç kapaklarını süslemiştir.

Görsellik

Gösteri, görsellik yönünden hayli zengin bir dergidir. Sanatçı ve mekân fotoğraflarının yanı sıra film kareleri, şiir ve hikâyeleri tematik yönden de gözetilen desenlerle dergi, hem rahat okunur hâle getirilmiş hem de edebiyat-görsellik ilişkisi yönünden dikkate değer bir açılım sağlamıştır. Edebî metinle bir arada yayımlanan şair-yazar fotoğraflarının dergide ürün yayımlama konusunda istek uyandırdığı söylenebilir. *Gösteri*’nin ilk yıllarında edebî metinler için Gürbüz Doğan Ekşioğlu, İsmet Doğan, Ertuğrul Ateş, Yetkiner Ulukılıç, Necati Abacı, İbrahim Niyazioğlu, Semih Poroy, Gülsün Karamustafa, Sadık Karamustafa gibi ressam ve çizerler tarafından çizilen desenler, zaman zaman metni boğsa da, çağrışımlarıyla onları zenginleştirmiştir. Metin Eloğlu ile Oktay Rifat’ın kendi şiirlerini destekleyen desenlerini de, şiir-resim ilişkisini gözeterek, ayrıca anmak gerekmektedir. Dergide resim ve karikatür de hem dosya konusu olarak işlendiğinde hem bir ressama veya çizere yoğunlaşıldığında çokça yer bulur. 100. sayıyla birlikte, metinleri gözetilen ve süsleyen desenler daha az kullanılmaya başlanır. Resim ve karikatür de bir ressam, çizer veya etkinlik münasebetiyle derginin sayfalarında yer bulur. 1990’ların sonlarından başlayarak fotoğraf, *Gösteri*’de görsel malzeme olarak ağırlıklı biçimde öne geçer/çıkar; 2000’lerde ise görselliği bütünüyle ele geçirir.

1990’larda Hürriyet Gösteri

1990’da *Gösteri*’nin yazar ve şair kadrosunda pek bir değişiklik olmaz. İlhan Berk ile Sabahattin Kudret Aksal, hemen her

sayıda derginin ilk sayfalarında şiirleriyle dönüşümlü olarak yer alır. Hasan Bülent Kahraman yazılarını yoğunlaştırarak sürdürür. Zehra İpşiroğlu, derginin 1989 ve 1990 yıllarındaki “metin okuma” üzerine yazdığı yazılarına bu yıl yenilerini ekler. Önceki yıllarda roman eleştirileriyle seyrek de olsa dergide görünen Berna Moran, 1991’de “Feminist Eleştiri I-II” (S. 123-124) ve “Üst Kurmaca Olarak ‘Kara Kitap’” (S. 126) başlıklı yazılarını yayımlar. Beral Marda, sanat üzerine yazdığı yazılarını, “Modern’den Postmodern’e” (S. 125-126-127) başlıklı bir dizi yazıyla genişletir. Ünsal Oskay da “Ortaçağ Nasıl Yaşandı?” başlıklı yazısını beş sayı sürdürür (S. 129-133). Tarık Dursun K. “Ben Unutmadan”da anılarını anlatır. Şiirleriyle Hilmi Yavuz, Hüseyin Yurttaş, Sennur Sezer, Özdemir İnce, Ali Püsküllüoğlu, Sait Maden, Arif Damar, Ebubekir Eroğlu, Ercüment Uçarı çokça görünür. Kemal Özer’in “fotoğraflara bakan” şiirleri, bir bütünlük içerisinde dergide yer bulur. Seksen bir şairin birbirinden habersiz olarak yazdıkları dizelerden Orhan Alkaya ile Refik Durbaş tarafından birleştirilerek oluşturulan “Barış İçin Dizeler” adlı şiir, 124. sayıda yayımlanır.

“1980 Kuşağı” şairleri; şiirleri, söyleşileri ve gerek kendilerinin gerek başkalarının yazdıkları yazılarla *Gösteri*’de belirginleşmeye başlar. Bu bağlamda Güven Turan’ın “Şiirin Çoksesliliği” (S. 122), Metin Cengiz’in “Sözcüklerin Dünyası ve Genç Şair” (S. 127) başlıklı yazıları; Safa Kaplan (S. 123), Tuğrul Tanyol (S. 125), Ahmet Ada (S. 128), Haydar Ergülen, Seyhan Erözçelik ve Lale Müldür’e yöneltilen sorularla oluşan ve “Şairlerin Konuşma Halleri” (S. 125) başlığıyla sunulan söyleşiler anılabilir. Enver Ercan’ın 1990’ın değerlendirildiği ektaki şiire ilişkin yazısının “Şiirde Gençler Çoğunlukta” başlığı, gençlerin öne çıkarıldığını sezdirir.

Mario Levi, Ayşe Kilimci, Zeyyat Selimoğlu, Tansu Bele ve Yıldırım Keskin dergiyi hikâyeleriyle edebî metin yönünden çeşitlendiren isimlerdir.

Kasım 1990 tarihli 120. sayıda Tahsin Yücel’in “Kara Kitap” üzerine yazıp yayımladığı bir eleştiri yazısı, Orhan Pamuk’un anılan romanı ile ilgili bir tartışma başlatır. Enis Batur’un (S. 121) yazısıyla 1990’ın son ayında başlayan tartışma, 1991’de Haluk Şahin (S. 122), Ali Özçelebi (S. 123), Fatma Erkman Akerson (S. 124), Jale Baysal (S. 127) ve Sevda Şener’in (S. 128) yazılarıyla yeni boyutlar kazanır.

Derginin 1990’da yayımlanan her sayısında bir hikâye yer alır. Neşe Çehiz, Adnan Özyalçın, Burak Mikail Uçar, Osman Şahin, A. Didem Uslu, Ferit Edgü, Necati Mert, Faik Baysal, Sulhi

Dölek, Ahmet Parman, Kemal Ateş, Cihat Burak hikâyeleri yayımlanan isimlerdir. Söyleşilerde; Ahmet Oktay (S. 135), Özdemir İnce (S. 138), Tahsin Yücel (139), Aziz Çalışlar (S. 140), Füreya (S. 142), İlhan Berk (143), Yaşar Kemal (S. 144), Yılmaz Karakoyunlu (145) adları öne çıkar.

Dergide bu yıl dizi yazılar dikkati çeker. Dizi olarak yayımlananlardan anılması gerekenler şunlardır: Ahmet Cemal, “Roman Gerekli mi?” (S. 140-141-142); Ebubekir Eroğlu, “Şiirimizde Yüzyılın Son Çeyreği: Karmaşa ve Sancı” (S. 143-144-145).

1990’da dergi, ek yönünden, önceki yıla oranla fakirdir. “Sanat-Edebiyat 1989” (S. 110), “Cemal Süreya” (S. 111), “Osman Hamdi” (S. 119), “Postmodernizm” (S. 120), başlığı altında hazırlanan ekler, önceki yıllardakine göre çeşitlilik yönünden de sınırlıdır. 1991’de *Gösteri*’nin ek zengini olduğu rahatlıkla söylenebilir. Yıl içinde verilen eklerden dikkati çekenler şunlardır: “Sanat-Edebiyat 1990” (S. 122), “Friedrich Dürrenmatt” (123), “I. Uluslararası Şiir Forumu-Poesium” (126), “Max Frisch” (130), “Melih Cevdet Anday”-“Arthur Rimbaud” (S. 132), “Joseph Beuys” (S. 133).

Geçen yılı dosya zengini olarak geçiren *Gösteri*’de 1991’in kültür, sanat birikimi üç sayıda ek olarak sunulmuştur. “Almanya’da Yazan Türkler” (S. 144) de edebiyatın gözetildiği diğer ek olarak anılmalıdır.

Derginin tasarımı, Aralık 1992 tarihli 145. sayıda değişir. Yılın en önemli değişimi eklerin kaldırılarak, bazı konuların “dosya” şeklinde işlenmesidir. 151. sayıda verilen “20. Uluslararası İstanbul Festivali” derginin tek ekidir. Dosyalarda ele alınan konulardan bazıları şunlardır: “Sanat ve Edebiyatta Bir Yıl” (146), “Yaşar Kemal” (S. 151), “Edebiyatımızın Sönmüş Yıldızları” (S. 152), “Sivas Olayları” (S. 153).

1993 yılı, *Gösteri*’de şiirin 1980’lerin gençleriyle temsil edildiği bir görünüm sergiler. Farklı sayılarda Sait Maden’in dört, İlhan Berk’le Nihat Ziyalan’ın iki şiiri yayımlanırken Ahmet Oktay’ın tek sayıda altı şiiri yer alır. Murathan Mungan, İsmail Uyaroğlu, Ali Cengizkan ve Haydar Ergülen başta olmak üzere gençlerin şiirleri derginin sayfalarını doldurur. Şiir eleştirisinde de gençlerin kitapları üzerine yoğunlaştığı görülür. Hikâyede önceki yıllarda olduğu gibi tutumlu tavrı sürer ve Vüs’at O. Bener, Tarık Dursun K., Gül Abus Semerci, Erhan Bener, Ayşe Önal, Başar Başarır, Özen Yula, Fatma Bölek Gürel, Erendiz Atasü’den birer hikâye yayımlanır.

1994'te de dergide gençlerin şiirleri ve yazıları baskındır. Hikâyede Orhan Duru ismi öne çıkar; Semra Topal, Jale Sancak, Şükran Yücel dergide hikâyeleri yer alan diğer isimlerdir. Melih Nâsır'la Serdar Rifat arasında "Parodi Yaşamlar" üzerinden gelişen tartışma (S. 165-167-168-169-171), romanıyla Serdar Rifat'ın öne çıkmasını sağlar. Söyleşilerde Oktay Akbal, Seyit Nezir (S. 158), İlhan Berk, (S. 159), Ahmet Oktay (S. 160), Nedim Gürsel, Orhan Alkaya (S. 165), Cezmi Ersöz (S. 167) görünür.

Dergi, 1994'te zayıflar ve hareketsiz bir görünüm sergiler. *Gösteri*'ye 1995'te, "1980 Kuşağı"nın kendi aralarında giriştikleri şiir tartışması, hareket kazandırır. Yıl boyunca süren tartışmadaki yazılardan bazıları şunlardır: Haydar Ergülen "Ne Olacak Bu Şairlerin Hâli" (S. 170), "İstikbal Şiirdedir" (S. 178), "Şairlerden Kurtulmanın Yolları" (S. 179), "Şairseniz Üzülmeğin Geçer" (S. 181), Metin Celâl "Büyük Şiir Ne Zaman Çok Satar?" (S. 171), Lâle Müldür "Işığın Yüksek Salonlarında", Şavkar Altinel "Düz Dünya Cemiyeti'ne Mektup" (S. 172), Roni Margulies "Kitap Tanıtmama Yazıları" (S. 174), İbrahim Oluklu "Durumumuzdan Şairler Hoşnut mu?" (S. 176). Tartışmaya ek olarak şairler ve eleştirmenlerle yapılan söyleşiler de "1980 Kuşağı"nın şiirini pekiştirir.

Kuşak içi tartışma, 1996'da da sürer. 1995'te şairlerin kuşaktaşlarıyla yapmaya başladıkları söyleşiler, bu yıl yoğunlaşır. Sait Maden ve İlhan Berk, dergide en çok şiir yayımlayan şairlerdir. Her ikisinin de minimalist şiire yöneldiği görülür. Hikâyede de Türker Armaner, Mehmet Semih, Murat Yalçın ve Ege Görgün yeni isimler olarak görünür. Yaşar Kemal (S. 187) ve Sivas Olaylarına (S. 188) sayfalar ayrılan dergide, ekler yeniden görünmeye başlar. "Kültür ve Sanatta 1995", yılın ilk üç sayısında değerlendirilir.

Gösteri'nin boyutu, Mayıs 1997 tarihli 197. sayıda değiştirilir. Derginin, boyut değiştirilmeden önce ilk yıllardaki içerik akışına ve düzenine döndürülmeye çalışıldığı görülür. İlk sayfaları her ne kadar "Geçen Aydan Bu Aya" başlığı altındaki kültür ve sanat haberleri doldursa da bir yazar veya şairle yapılan söyleşi ve ardından onun bir metnin yayımlanması, derginin ilk yıllardaki yayın akışı ile düzenini hatırlatır. "Ek"ler Mart 1997 tarihli 196. sayıdan sonra kaldırılır ve "dosya"lar dergiye geri döner. *Gösteri*'nin yeni boyutlu Mayıs 1997 tarihli 197. sayısı, "Tahirîlerin Dönüşü mü?" başlığıyla sunulan tarihî roman dosyasıyla dikkati çeker. Ekim-Kasım 1997 tarihli 201. sayı, "90'lı yılların Şiiri" dosyasıyla dikkati çeker. 1980'lerde o yılların "genç şairleri"ni belirlemeye girişen dergi, bu dosya ile de 1990'ların "gençleri"ni sunmak ister.

Aralık-Ocak 1998 tarihli 202. sayı, “Kültür ve Sanatta Bir Yıl” dosyasıyla özel sayı görünümündedir. Önceki yıllarda *Gösteri*’nin sadece “eki” olabilecek bu sayı, dergideki içeriğin zayıfladığını gösterdiği kadar, ele alınan konuların derinlemesine değil, yüzeysel olarak değerlendirildiğini de haber verir. Ele alınan konular, çözümleyici ve yorumlayıcı yazılardan çok, “soruşturmalar”la *geçştirilir*. 1998’deki dosyalar için şunlar söylenebilir: 203. sayının dosya konusu, “Yeşil Bahçede Kültür” başlığıyla “İslâmî inançtan kaynaklanan, o doğrultuda geliştirilen kültür”e ayrılır. 205. sayıda, güncelden hareketle “türkü”, “Müziğin Yükselen Değeri” belirlenmesiyle dosyalanır.

Gösteri 1999’da, önceki yıllarda olduğu gibi, bazı aylar birleştirildiği için ancak sekiz sayı çıkar. 1998’in ilk sayısına benzer şekilde bu yılın ilk sayısı da (208, Ocak-Şubat), “Yıllık Özel Sayı” olarak yayımlanır. 1999’un ilk dosya konusu, edebiyat dünyasında “Unutulanlar ve Unutturulanlar”dır. Pek çok yazar, belirlenen konu doğrultusunda farklı bir isme dikkat çeker. Sonraki sayıda (210) “Özel Bir Dünya” başlığı altında “kadın yazarlarımız” bir sempozyum aracılığıyla değerlendirilir. *Gösteri*’nin 211. sayısında “Genç Edebiyatımız Genç mi?” dosyası yer alır. Bu sayıda, doğumunun 250. yılı münasebetiyle Goethe’ye sayfalar ayrılır. Derginin 1999’daki en önemli ve en dolgun sayısı, “İki Cihan Arasında Osmanlı İmparatorluğu” (S. 212, Temmuz-Ağustos) başlığıyla sunulan özel sayıdır. *Gösteri*, 216. sayısında da iki dosya ile göz doldurur. Bunların ilki olan ve Mehmed Siyahkalem’in resimleriyle süslenen “Bir Uygarlığın Tanığı Dede Korkut”ta Yaşar Kemal, Louis Bazin ve Ahmet Gökalp’in yazıları yer alır. “Dilci Romancı Kavgasında Son Raunt” başlıklı diğer dosyada ise Bahriye Çeri ile Rengin Binyol’un yazıları öne çıkar. 1999’un son dosyası “Edebiyat ve Hayat: Sırdökümü”nde (S. 215), edebî eserde yazarın varlığı sorunu, geniş bir şair yazar katılımı ile değerlendirilir.

2000’lerde Hürriyet Gösteri

Gösteri’nin Ocak-Şubat 2000 tarihli 216. sayısı, yine “Geçen Aydan Bu Aya” başlıklı haber sayfalarıyla açılır. Kırk iki kişi tarafından yazılan “Binyıl Şiiri”, dikkati çeker.

2000’de, Fethi Naci “Okurken” ana başlığı altında, okuduklarının izlenimlerini aktarır (S. 216-217-218-220); Turgay Gönenç, “Değirmeler”ine devam eder; İskender Pala, Divan şiirini geniş bir okur kitlesine ulaştırmak niyetiyle yazdığı yazılarını *Gösteri*’ye de taşır (S. 216-219). Yücel Kayıran, “felsefî şiir” poetikasının ilk denemelerini yayımlamaya başlar (S. 216-224). Bâki

Asiltürk, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın yıllar önce yazdığı bir dizi yazıya göndermede bulunarak "Son Yirmi Beş Yılın Şiirleri"ni isim ve temalarla sekiz sayı izler (S. 217-224).

Dergi 2000'lerde akademik eleştiriye yakın duracağının işaretlerini akademisyenlerin yazılarına sayfalarını açarak göstermeye başlar. Esat Çetin'in Mehmet Rauf hakkında yapılan akademik çalışmalarda "intihal kokusu"na dikkat çektiği yazısı, Rahim Tarım, Mehmet Törenek ve A. Cüneyt İssı'nın cevabını hazırlar (S. 221-222-223-224). Oğuz Karakartal'ın "Edebiyatımızda Türk-İtalyan Aşkları" (S. 222), "3 Yazar 3 Roman 3 Venedikli Köle" başlıklı yazıları (S. 224) dikkat çekicidir.

Hikâye, *Gösteri*'de bu yıl da yer bulamaz; şiir ise, önceki yıla oranla daha fazla görünür. 1980'lerin gençlerine oranla 1990'ların sonlarında edebiyat dünyasına girenlerin dergide daha çok şiir yayımlaması da kaydedilmesi gereken bir durumdur. *Gösteri*'de müzik, tiyatro, resim ve plastik sanatlar üzerine söyleşilerin yanı sıra değerlendirme yazılarının arttığı gözden kaçmaz.

2000, *Gösteri*'nin ilk sayısına, önceki yılın kültür sanat bilançosunun taşınmadığı yıllardan ilkidir. Derginin yıl içinde dikkati çeken dosyası, "Mektup yaz ki mektupsuz kalmayasın"dır (S. 221). 223. sayıdaki "Aşk-ı Memnu 100 Yaşında" başlıklı dosya da tatmin edici olmamakla birlikte anılmalıdır.

Derginin Temmuz 2001 tarihli 229. sayısında yeni bir düzenlemeye gidilerek, sanat haberleri kısaltılır ve son sayfalara aktarılır; yeni kitapların kısaca tanıtıldığı "Gösteri Kitaplığı" diye bir bölüm açılır ve dergiye bulmaca sayfası eklenir. *Gösteri*'nin 2001'de çıkan sayılarındaki özel bölümlerde Selim Turan (S. 225) ve Vedat Günyol (S. 227) değerlendirilir. Haluk Oral'ın yılın son sayısında (234) başlayan "Bir İmzanın Peşinden" üst başlıklı dizi yazısı, yılın dikkat çekici metinlerindedir.

Gösteri'nin 2002'deki yayın anlayışı ve içerik düzenlemesi önceki yılın aynı olmakla birlikte dosyalar ve özel sayılar, dergiye canlılık kazandırdığı gibi, kalıcılık da sağlar. Ocak 2002 tarihli 234. sayıda, "Kültür Sanat" dosyası bir yıl aradan sonra yerini alır. Sonraki sayı (235), bütünüyle Nâzım Hikmet'e ayrılır ve "onu bugüne getiren şairliği mi, komünistliği mi?" sorusuna cevap aranırken, Nâzım Hikmet pek çok yönden değerlendirilir. 236. sayının dosyalarından biri Ahmed Arif'e ayrılır. "İlk Kitap, İlk Adım" başlıklı dosyada (S. 237), şiir, hikâye ve romana ilk kitaplarıyla adım atanlara dikkat çekilir.

Turgut Gögebakan, Yılmaz Karakoyunlu'nun tartışılan romanı "Salkım Hanım'ın Taneleri"ni 234. sayıda değerlendirir. Abdullah Uçman'ın "Tanpınar Üzerine Değerlendirmeler" (S. 236), İbrahim Ersaraç'ın "Zahir Güvemli" (S. 237), İlhan Alemdar'ın "İntihalle İştigal ya da Yakup Kadri Karaosmanoğlu 'Biyografisi' (!)" (S. 239), Yücel Feyzioğlu'nun "Folklor Şiire Düşman mı?" (S. 240) ve Turan Alptekin'in "Ahmet Hamdi Tanpınar ve Romanları" (S. 242) başlıklı yazıları, inceleme-eleştiri birikimi bakımından önemlidir.

2003'te derginin "Edebiyat" bölümünde Turan Alptekin "Ahmet Hamdi Tanpınar Hakkında Bir Tartışmaya Son Nokta"da (S. 253), Tanpınar'ın "Antalyalı Genç Kıza Mektup"u kime yazdığını açıklar. Filolog Mustafa Durak, Ahmet Hamdi Tanpınar ve Ahmet Oktay'ın (S. 246-247) şiirini değerlendirir. Bahriye Çeri, Olcay Öner toy ve Hasan Akay, akademik yaklaşımı dergiye taşır. Dergide, deneme ile eleştiri arasında kalan yazılar, bu yıl belirgin biçimde artmaya başlar. Yılın ilk dosyasında Melih Cevdet Anday vardır. 246. sayıdaki "Felsefî Şiir Olabilir mi?" konulu dosyada şairler, soruya cevap ararlar. "Doğumunun 120. Yılında 'İnanmış Şair' Mehmet Âkif Ersoy" (S. 247), "Öyküde İlk Adımlar" (S. 248), "Romanda 'Yeni' Bereketi" (S. 249), "50. Yılında 'İnce Memed' " (S. 254), derginin diğer dosyalarından bazılarıdır

2004'te *Gösteri*'de şiirle ilgili deneme ve eleştiri yazıları belirgin biçimde artar. Ali Günvar, Yücel Kayıran, Yavuz Özdem denemeleriyle şiir ortamını, dergiye taşır. Osman Hakan A. istatistikî yöntemle Yahya Kemal'in şiirine yaklaşır; Fahrettin Koyuncu, Ahmet Necdet'in şiirlerini inceler.

258. sayıda "Le Poète Travaille Tartışması" başlığı altında Doğan Hızlan'ın üç yazısı ile Turgay Fişekçi, Gülseli İnal ve Tuğrul Tanyol'un Hızlan'a gönderdikleri konuyla ilgili yazılar yer alır. "Şiir Eleştirisinde 'Beş N Bir K'" (S. 264) başlıklı dosyada, eleştirmenlere şiir eleştirisiyle ilgili sorular yöneltilir. Dosya, hem çok sayıda eleştirmenin görüşünü içermesi hem de sonraki yıl da sürecek bir tartışmayı başlatması bakımından önemlidir.

2005'te söyleşiler derginin çoğu sayfasını kaplamaya başlar. Bu, gündemdeki şair ve yazarlara ilgi gösterildiğini düşündürdüğü kadar, derginin işlevinde 2000'lerde görülmeye başlanan değişimi de onaylar. *Gösteri*'nin dosya yönünden en zayıf olduğu yıl 2005'tir. Dergide Selçuk Baran ve Tefvik Fikret'e (S. 273), ölümü üzerine Attilâ İlhan'a (S. 275) özel bölüm açılır.

2006'nın ilk sayısı (277), Turgut Gögebakan'ın "Kar" romanının yankıları etrafındaki yazısıyla açılır. Aynı sayıda Metin

Cengiz “Aynanın Arkasında” başlığı altında şairlere ve şiire; dair yazılarını sürdürür. Turgay Gönenç’in “Değirmeler” köşesinde “tarihsiz günlükleri” yer alır. Hami Çağdaş, sanat ve edebiyatın “Manzara”sını dergi sayfalarına taşır. 2006’da söyleşi yapılan yazar ve şairler arasında; Sema Topal, Edhem Eldem, (S. 277), Abdülkadir Budak, Elif Şafak (S. 278), Pınar Kür, Yaman Koray, Fatih Ergüven, İnci Aral (S. 279), Ahmet Ümit, Sema Kaygusuz, (S. 280), Murat Yalçın, Turgay Fişekçi, (S. 281), Mehmet Yaşın (S. 283), Tahsin Yücel, Kürşat Başar (S. 284), Mehmet Eroğlu (S. 285) vardır.

Tarihinde ilk kez “dosya”sız bir yıl geçiren *Gösteri*’de, Nedim Gürsel’in “edebiyattaki yolculuğunun 40 yılı” (S. 277), Adalet Ağaoğlu’nun Fransa seyahati (S. 281), Orhan Pamuk’a Nobel Edebiyat Ödülü verilmesi (S. 285), münasebetiyle yazarlara sayfalar ayrılır.

Ocak 2007 tarihli 286. sayıda “19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi” üzerine Abdullah Uçman’la yapılan söyleşi ile Ahmet Hamdi Tanpınar öne çıkarılır. Alâattin Karaca’nın “İkinci Yeni ve Sait Faik”, Betül Tarıman’ın “Erotizmin Sınırlarında Dolaşan Şair: Cemal Süreya” ve Hasan Akay’ın üç sayı süren “Behçet Necatigil’in Merdiven Şiirlerine Holografik Bir Bakış” başlıklı yazısı dikkat çekicidir. Abdülbaki Çetin’in ifşa ettiği “Bir İntihal Örneği” de ibret vericidir.

Hüseyin Atabaş, Osman Şahin, Cemal Kafadar, (S. 286), Enis Batur, Burhan Günel, (S. 287), Haydar Ergülen, Hüseyinbala Mirelemov (S. 288), Mustafa Öneş, Murat Gülsoy, Feride Çiçekoğlu (S. 290), Özdemir İnce, Filiz Özdem, (S. 291) bu yılın söyleşi yapılan şair ve yazarları arasındadır.

Gösteri’nin 287. sayısında Cevdet Kudret, doğumunun 100. yılı gözetilerek geniş bir dosya ile anılır. “10. Uluslararası İstanbul Bienali”ne özel bir yer açılır (S. 291). Mehmed Rauf’un Seval Şahin tarafından dikkatlere sunulan “İki Ebe Bir Gebe” adlı tiyatro eseri, yılın kazancı olarak kaydedilmelidir (S. 290).

2000’lerin son iki yılında Hâle Seval, Fatih Yalçın, Onur Bilge Kula, Alâattin Karaca, Hasan Akay, Turgut Göğebakan, Saba Kırer, Mukadder Erkan, Nezire Erbay, Yaşar Güneş, Ersun Çıplak, Cenk Gündoğdu, Betül Tarıman, Mustafa Durak, Hayri K. Yetik ve Ahmet Bozkurt roman, hikâye ve şiire ilişkin çözümleme yazılarıyla dikkati çeker. Gülşen Karakadıoğlu’nun “80 Yaşında Bir Kültür Evi-Remzi Kitabevi”, Abdullah Şevki’nin “Dışardalık ve İçerdelik Yaklaşımı Açısından Kahve ve Ev” (S. 293), Kemal Tekin’in “Peyami Safa’nın Eserlerindeki İmgelerin Dönemin Resmiyle İlişkisi”, Metin Kaygalak’ın “1990’lı Yılların Poetik Zemini Üzerine

Notlar - Varlık ve Şiir” (S. 294), İsmail Yelaldı’nın “ ‘Huzur’ Romanındaki İhsan Yalnızca Bir Roman Kahramanı mıdır?” (S. 296), İlhan Başgöz’ün “Divan Edebiyatı Tartışmaları Üzerine” (S. 296), Özdemir İnce’nin “Çağdaş Yaşamın Olmazsa Olmazları – Cumhuriyet, Demokrasi Laiklik”, Kamuran Gödelek’in “Kierkegaard’ın Estetiği ve *İssız Adam*” (S. 297) başlıklı yazıları da anılmalıdır.

Kurgusal metin yönünden sınırlı ve zayıf görünen *Gösteri*’de 2008 ve 2009’da sadece şiire yer verilir. Bu yıllarda sadece bir konu için dosya hazırlanır; “Türk Edebiyatında Korku” konulu dosya, kaynak değeri taşımaktadır. Semih Gümüş (S. 293), Mahmut Makal, (S. 294), Kemal Özer, Füzûzan (S. 295), Erol Üyepazarcı, Hasan Akay (S. 296), Metin Cengiz (S. 297), Cevat Çapan (S. 299) ile yapılmış uzun söyleşiler de dikkati çeker.

2010’larda Hürriyet Gösteri

Aralık 2007’de boyutu değiştirilen ve periyodu, aylıktan mevsimliğe dönüştürülen *Gösteri*, sayfalarında, edebî metinden çok araştırma, inceleme, çözümleme ve eleştiri yazılarına ağırlık vermeye başlamıştır. Bu değişimi, Doğan Hızlan on yıl önce 1997’de Erdal Doğan’ın bir sorusuna verdiği cevaptaki “benim istediğim uzun incelemelerin yer aldığı üç ayda bir çıkan kalın dergiler. (...) Ben üç aylık incelemeye daha çok yer veren, derinlemesine araştırmalar yapabilen dergiler üstünde duruyorum.” (Doğan, 1997, 187) sözleriyle haber vermiştir. Dergi, on yıl sonra Hızlan’ın istediği biçimde değişmiş; bu değişim, 2010’larda daha da belirginleşmiş ve anılan türlerdeki yazılar, derginin 1980’lerde ve 1990’lardaki ağırlığını yitirmesine yol açmıştır. Süreçte, derginin belirlenen periyodu da zaman zaman aksamıştır.

2010’lu yıllara dört aylık gecikme ile giren *Gösteri*’nin Nisan-Mayıs-Haziran 2010 tarihli 300. sayısına yazdığı sunuş yazısında Genel Yayın Müdürü Doğan Hızlan, “Yıllar boyunca kültür ve sanatımızın her alanından sizleri haberdar etmeye çalıştık. Yeni yazarlar, sanatçılarla tanışmanıza aracı olduk. Birçok yazar ve sanatçının adını ilk kez dergimizin sayfalarında gördünüz...” (s. 1) der. Hızlan’ın söyledikleri, 1980’ler ve 1990’larda *Gösteri*’nin işlevini belirginleştirir ama 2000’lerde derginin okuyucuları “yeni yazarlar, sanatçılarla” tanıştırdığını söylemek mümkün değildir. Dergi, 2000’lerde olduğu gibi, 2010’larda da yeni yazar ve sanatçıları sayfalarında bir araya getirmekten çok birikimi değerlendiren bir yayın organı olarak işlev görür. 2010’un ilk sayısında, “Nâzım Hikmet (...) Hâlâ” başlığıyla sunulan dosya

dikkati çeker. Sonraki sayılarda da Ece Ayhan (S. 302) ve Hüseyin Rahmi Gürpınar (S. 314) konulu iki dosya hazırlanır.

2010'lu yıllarda, Mustafa Şerif Onaran, Baki Ayhan T., Gültekin Emre, Kemal Ateş, önceki yıllarda belirlenen başlıklar altında yazmayı sürdürür. Yavuz Özdem, "Rüzgâr Odası"; Adil İzci "Yaz Kırlangıcı Olsam" başlığı altında şiir merkezli yazılar yayımlar. Yücel Kayıran, "Acaba Öyle mi?" başlığı altında daha çok şiiri merkeze alan eleştirel denemeler yazar; Feridun Andaç, "Zaman Dönencesinde Denemeler"de klasik kurmacaları ve klasikleşmiş veya bu yolda olan yazarları değerlendirir. Ersin Antep, Erhan Karaesmen, Mustafa İri, Melisa Gürpınar, Yaşar İlsavaş Ahmet Eken, Emre Karacaoğlu, Hikmet Temel Akarsu, Sıtkı Yavuz Angınbaş, Aslı Daldal, Meral Bostancı ve Necmi Karkın tarih, müzik, sinema, tiyatro, resim konulu yazılarıyla *Gösteri*'nin bütün sanat dallarını izleyen bir dergi olduğu izlenimini canlı tutar. Yazılarında birikimin olduğu kadar gündemin ve güncelin belirleyiciliği de fark edilen bu yazarlar, gündemdeki konuları olduğu kadar sanat dallarında kabul gören sanatçıları da gözeterek inceleme ve eleştiri yazıları yazarlar.

Akademik bakış ve yaklaşımla biçimlenen ve çoğu akademisyenler tarafından yazılan inceleme, çözümleme ve eleştiri yazıları, derginin bu son döneminde de ağırlığını korur. Onur Bilge Kula, Hayri K. Yetik, Birsen Karaca, Gürsel Aytaç, Nezahat Özcan, Betül Tarıman, Mustafa Durak, Yıldız Cıbroğlu, Yusuf Alper, Abdullah Şevki, Alâattin Karaca, Yalçın Sadak, Z. Betül Yazıcı, Fatih Demir, Müesser Yeniay, İnci Kınran, Hâle Seval, Hasan Efe, Muharrem Kaya, Osman Hakan A. ve Yaşar Güneş, özellikle şiir ve romana yoğunlaşarak metin çözümlemesine yönelir. Ayrıca, yine şiir ve roman merkezli bazı sorunlar hakkında kuşatıcı yazılar yazarlar.

Yukarıda anılan yazarların inceleme, çözümleme ve eleştiri nesnesi kitap, şiir ve yazarlar arasında "Masumiyet Müzesi" romanıyla Orhan Pamuk, "Düş Kırgınları" romanıyla Mehmet Eroğlu "Nihilist" romanıyla Hikmet Temel Akarsu, "Gölgemi Bıraktım Lâle Bahçelerinde" romanıyla Gül İrepoğlu, "Attar" şiir kitabıyla Mehmet Can Doğan, "Sonradan Yaşamak" romanıyla Önay Sözer, "Çöplüğün Generali" romanıyla Oya Baydar, "Gölgesizler" romanıyla Hasan Ali Toptaş, "Kritiğin Toprağında" adlı eleştiri kitabıyla Yücel Kayıran, "Serenad" romanıyla Zülfü Livaneli, "Mahur Beste" romanıyla Ahmet Hamdi Tanpınar, "Puslu Kıtalar Atlası" romanıyla İhsan Oktay Anar, "Kuzgun" şiiriyle Edgar Allen Poe, "Bu Yalan Tango" romanıyla Selim İleri, "Ustam ve Ben" romanıyla Elif Şafak, "Kalan" adlı anlatısıyla Leyla Erbil,

“Sevgili Arsız Ölüm”üyle Latife Tekin vardır. Bilge Karasu, Yaşar Kemal, Birhan Keskin ve küçük İskender de hakkında yazı yazılan şair ve yazarlar arasındadır.

Son sekiz yıllık yayın sürecinde sadece üç dosya ile şair ve yazarları derinliğine inceleyebilen *Gösteri*'de bu açık veya önceki dönemler gözetilerek söylenirse kayıp, hem akademik nitelik taşıyan yazıların yoğunluğu hem de kaynak değeri taşıyan yazılarla kapatılmak istenmiş gibidir. Akademik nitelik taşıyan yazılara ve bunların yazarlarına yukarıda dikkat çekmiştik. Kaynak değeri taşıyan veya gündemi, derinlikli bir bakış ve tarihsel bir yaklaşımla değerlendiren yazılar arasında Necati Güngör'ün “Diziler Romanın Edebî Değerini Gözetiyor mu?” (S. 301), İsmail Yelaldı'nın “Reşat Nuri Güntekin'in İki Kez Yazdığı İlk Romanı *Gizli El*” (S. 303), Abdullah Şevki'nin “Elektronik Şiir Tarihsel Gelişimi ve Türleri” ile “Karşı-Şiirin Poetik Özellikleri” (S. 303-324), Erol Çankaya'nın “Bizim Köy'ün 60. Yılında Kökenleri Açısından Köy Edebiyatı ve Etkileri” (S. 303-304-305), Turgut Göğebakan'ın “Tarihsel Roman Tarih ve Kurmaca” (S. 303), Osman Günay'ın “Mehmet Seyda'nın Yapıtlarında Zonguldak” (S. 304), Burç İdem Dinçel'in “Antigone Yaşıyor, Peki Kreon” (S. 306), Gürsel Aytaç'ın “Max Frisch'in Yazarlık Serüveni: Günceler” (S. 308), Hikmet Temel Akarsu'nun “Türk Romanında Tarihselliğe Yaklaşım” (S. 309), Şener Öztop'un “Resim Sanatına Âşık Bir Şair Ahmet Muhip Dıranas” (S. 311), Z. Betül Yazıcı'nın “'80 Kuşağı Şairi ya da İdeolojinin Yerine Estetiği Geçirme Meselesi” (S. 315-316-317), Yusuf Alper'in “Psikodinamik Açıdan Edip Cansever ve Şiiri” (S. 317), Arife Kalender'in “Şiirimizde Dışıl Dil” (S. 318), Yalçın Sadak'ın “Can Alkor'un Sekseninci Yaşına Armağan-Gerçek Bir Şairi Selamlamak”, Uğur Dolgun'un “Edebiyat Sosyolojisinin İmkan(sızlığı)” (S. 320), Halim Şafak'ın “Ahmet Oktay'ın Şiirinde Bellek ve Bilinç”, Sinan Bakır'ın “Gaiplerden Gelen Şair Mehmet Erte” (S. 323) başlıklı yazısı dikkati çeker.

2010'lu yıllarda *Gösteri*'de şiir dışında kurgusal metin yoktur. Arif Damar, Erol Çankaya, Hüseyin Atabaş, Metin Cengiz, İrfan Yıldız, Sina Akyol, Ahmet Ada, Arife Kalender, Ahmet Bozkurt, İsmail Uyaroğlu, Yusuf Alper, Tarık Günersel, Gülseli İnal, Oya Uysal, Sadık Yaşar, Fuat Çiftçi, Cenk Gündoğdu dergide şiirleriyle çokça görünen isimler arasındadır. Bu isimlerden sadece İsmail Uyaroğlu, sürekliliğiyle *Gösteri*'nin şairi gibi görünür. Andığımız isimlerle beraber dergide, “1980 Kuşağı” şairlerinin yanı sıra edebiyat dünyasına 2000'lerde ve 2010'larda girenlerin de metinleri yayımlanmıştır.

Gösteri'de şair, yazar ve sanatçının söyleşilerle sunulmasına dönük tutum, son dönemde de sürdürülür. Gültekin Emre (S. 300), Yücel Kayıran (301-318), Orhan Okay (S. 302), Mehmet Özbek, Nedim Gürsel, Baki Ayhan T. (S. 303-309-315), Sina Akyol, Mehmet Yalçın (S. 305), Haydar Ergülen (S. 306-324), Ahmet Ada, Hüseyin Peker (S. 306), Selim İleri (S. 307), Gündüz Vassaf (S. 309), Tahir Abacı (S. 310-318), Şeref Bilsel (S. 310-317), Ozan Sağdıç, Enver Ercan, (S. 312), Feridun Andaç (S. 314), Orhan Pamuk, Veysel Çolak (S. 315-320), Salih Bolat (S. 318) ile yapılmış söyleşiler yayımlanır. Ayrıca "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türkçede Polisiye Yayın Dizisi" ile ilgili söyleşiler de (S. 309) bu bağlamda anılmalıdır.

Sonuç

Sanat ve edebiyat dergiciliğinde *Gösteri* bir değişimin işaretini verir. Onunla birlikte özellikle edebiyata "sermaye" el atmış olur. Sonraki yıllarda çokça kullanılan "sermaye dergileri" veya "renkli sanat dergileri" tabiri, *Hürriyet Gösteri*'nin varlığıyla vücut bulmuştur. *Gösteri*, 1981'de yayımlanacak olan *Sanat Olayı*'nın, ilk sayısı Mart 1987'de çıkan *Gergedan*'ın ve Eylül 1988'de yayın dünyasında görünen *Argos*'un habercisi ve öncüsüdür. "Haberci" ve "öncü" oluş, sermaye ile sanat-edebiyat ilişkisini gözettiği kadar geniş açılım, edebî metnin görsel öge ile sunulması ve sanat-edebiyat sorunlarının dosya boyutunda değerlendirilmesi yönlerini de içermektedir.

Hürriyet Gösteri'nin Türk edebiyatına katkısı gözetilerek, 12 Eylül darbesi sonrasında "İkinci Yeni"nin güncellenmesinde, çok büyük katkısı olduğu rahatlıkla söylenebilir. Dergi, "1980 Kuşağı" diye tabir edilen şairler için çıkış noktasında "üs" olmasa da özellikle 1990'larda onların şiirlerinin yaygınlaşıp yerleşmesinde önemli bir yayın organı işlevi görmüştür. 1990'larda edebiyat dünyasına giren şairler için, her ne kadar ürünlerine sayfalarını açsa da, *Gösteri*'nin böyle bir işlevi olduğu söylenemez. Bu, hem derginin edebiyat dünyasındaki etkisinden hem edebiyat dergiciliğindeki yeni atılımlardan hem de şairlerin tutumundan kaynaklanan bir durumdur. Böyle yaklaşıldığında aynı kulvarda değerlendirilebilecek *Argos* ve *Kitaplık*'ın 1990'larda edebiyat dünyasında görünmeye başlayan şairlere daha büyük yararı olduğu söylenebilir. Şiirde yeni isimlere imkân yaratıp alan açan veya bir biçimde onları destekleyip görünür kılan dergi, aynı etkinliği hikâyede gösterememiştir.

Hürriyet Gösteri, ilk on yılki yayın sürecinde, yazı dizileri, hazırlanan dosyalar, verilen ekler, düzenlenen yarışmalarla kendini dönemindeki dergilerden ayırtmış ve ilgi çekmiştir. 1997'e gelene kadarki süreçte edebî metni önceleyen dergi, bu tarihten sonra araştırma, inceleme ve eleştiri yazılarıyla edebiyat birikimini değerlendirmeye yönelmiştir. Bu, Türkiye'de yayıncılığın gelişmesi ve dergi maliyetinin düşmesiyle birlikte *Gösteri*'nin açtığı yoldan ilerleyen pek çok derginin çıkması sonucunda gelişen bir durumdur. Başlangıcından geldiği noktaya kadarki yayın sürecinde *Hürriyet Gösteri*, Türk edebiyatı için kaynak değeri taşıyan uzun ömürlü bir dergi olarak belirginleşmiştir.

Kaynakça

- Doğan, E. (1997). *Edebiyatımızda Dergiler*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Doğan, E. (2001). *Hürriyet Gösteri 1980-2000 Yazıları*. İstanbul: Doğan Kitapçılık.
- Hızlan, D. (1989). 100 Sayının Ardından. *Hürriyet Gösteri*, 100/3, 86.
- Kökden, U. (2001). Kültür Barışı'nın Dergisi. *Kitaplık*, 50/11, 234.
- Toy, E. (2007). *Yazko'nun Öyküsü*. İstanbul: Yaz Yayınları.
- Hürriyet Gösteri* dergisinin 324 sayılı tam koleksiyonu.

